

Toponymica uit de kuststreek (vervolg van blz. 23)

VLISSSEGEM. De oudste grafieën uit de 11^e en 12^e E. (Flissingehem, Flissinghem, Flisingem, e.a. zie Deflou VI, 646) laten ongetwijfeld een reconstructie **Flissingahaim* toe. Alleen de vorm *Fleskenghem* (988)⁽¹⁾ is afwijkend maar mag niet gebruikt worden omdat hij zeer twijfelachtig is.

Volgens Carnoy (Orig. noms des communes II 712) zou deze naam een collectief bevatten: ‘Le nom paraît renfermer un collectif *Vlassingen*, d'où, par umlaut *Vlissingen*: plaines couvertes de flaques (voy. *Vlasselaar*, Vlossendaal).’ Eenieder moet toegeven dat dit **Vlassingen* wel heel sterk afwijkt van de oudste vormen, die ongetwijfeld van het *Flissingem*-type zijn.

Waarom hier niet de eenvoudigste en meest voor de hand liggende oplossing nemen? Waarom zou Vlissegem niet tot de lange reeks patronymicale heem-namen behoren? Geleerde toponymisten als Mansion en Carnoy aarzelen omdat in onze gewesten een persoonsnaam *Flisse* (*Flidso*) schijnt te ontbreken. Maar dit is geen voldoende reden! Ten eerste heeft deze naam in naburige gewesten bestaan (West Frankrijk: Agenflidis, Baldoflidis, e.a.). Ten tweede leveren wellicht toponiemen als Vlissegem en Vlissingen het bewijs dat deze naam ook bij ons bestaan heeft.

Wij hebben met dhr O. Leys van het Naamkundig Instituut te Leuven over deze kwestie gecorrespondeerd. Hij schrijft ons het volgende: ‘Mansion vermoedt in de plaatsnaam een persoonsnaam. Ook P.L. Tack⁽²⁾ leidt de naam van een persoonsnaam af. De psn. *Flisse* is volgens hem ontstaan uit *Flid-so*; *flid-* is een bestanddeel van tweeledige Germaanse namen, die vooral in het Westfrankenrijk aangetroffen worden; bv. Agenflidis, Baldoflidis, Gerflidis, Flithildis, Flidulf e.a. bij Förstemann 508-509. *Flidso* zou dus een vleivorm zijn van een dergelijke naam. In het Nederlands, Engels of Duits materiaal kan ik nergens een psn. Flidso, Flisse vinden. Ook flid-namen ontbreken. Het blijft echter mogelijk dat Flisse in Vlissegem en Vlissingen een bijnaam zou zijn, en dus van nature uit zeldzaam en “einmalig” Deflou vermeldt een 14e-eeuwse bijnaam *Vlisse* in W.-VI.’

- (1) C. Piot. Les pagi de la Belgique et leurs subdivisions. Bruxelles 1871 (Académie royale de Belgique; mémoire couronné).
- (2) Nomina Geogr. Neerl. IX, 1934, p. 90.92.

ZELZATE. Het ligt buiten onze bedoeling ons hier grondig met de etymologie van de naam dezer Oostvlaamse gemeente in te laten. Laten wij alleen ter gemakelijkheid volgende zin uit Carnoy (Orig. II 771) aanhalen: ‘Nous proposons, donc, de traduire ‘ferme dans les terres salées, étant donné que *Zelzate* est à la limite des Polders et que l'on retrouve un *Zelzate* à Dudzele’. Dit laatste argument is waardeloos omdat het toponiem *Zelzate* te Dudzele een migratie-toponiem is, ontleend aan de gemeentenaam zelf. De Leopold-vaart heette oorspronkelijk en heet thans steeds nog op de volksmond *Zelzatevaart* omdat het aanvankelijk de bedoeling was hem tot *Zelzate* door te trekken. Bij de brug over de twee vaarten (*Zelzatevaart* en *Schipdonkvaart*) tussen Dudzele en Westkapelle ontstond er rond 1850 een herberg ‘In Zelzaete’, waarnaar later ook een wijk genaamd werd.

Interessanter is het dat er in 1576 te Passchendale een stuk land was, genaamd ‘*de selsate*’ (Deflou XVIII 397). Dit moet een oude hoevenaam zijn (Mnl. *saete*: woning). En wat is *sel*? Het Mnl. *sel* betekent derrie of darink of de as daarvan, waaruit men zout kon stoken. Is *Zelzate* de woning waar zout uit darink gestookt wordt? Dus een zoutziederij? Deflou (XVIII 389) vermeldt het woord *zel* (zouthoudende turf) en verwijst naar de toponiemen *Zeldonk* en *Zelzate*. In vroegere tijden is er veel zout uit darink gewonnen geweest, zodat het niet te verwonderen is dat dit gebruik sporen in de plaatsnamen achtergelaten heeft.

ZILLEBEKE. Alhoewel deze gemeente buiten het kustland ligt, willen wij hier toch op een moeilijkheid wijzen, die bij de verklaring van deze naam optreedt. Tot in de 14e E. luidde de naam *Selebeke*, *Zeilebeke*. Later wordt het *Zeilebeke* en vanaf de 16e E. *Zillebeke*. Carnoy (Orig. II 627) schrijft onder *Sille* (bijriviertje van de Dender): ‘Ce nom de rivière, qui se retrouve dans *Zillebeke*, remonte à la racine du néerl. *zijl* = ruisseau, chenal’. Daar steekt wel een grond van waarheid in, maar toch is het niet zo eenvoudig wegens de oorspronkelijke vorm *Selebeke*. Om de talrijke *zijl*-, *zille*-, *ziele*- en zelfs *zele*-toponiemen te verklaren is het wel nodig een wortel met ablautvarianten te veronderstellen: hypoth. ww. **zijlen*, *zelen*: traagjes stromen, bij de wortel van *zijgen* (Germ. *sihw-* = neerdruppelen, Sanskriet *sic-* = uitgieten, enz.)

ZIELEBRUGGE. Een brug tussen Zuienkerke en Houtave, ook Eevoorde-brugge genaamd, over de Blankenbergse vaart.

Volksetymologische vervorming van Zilebrugge (Zijlebrugge): brug over de Zile (watergang). - Over de legende van de Zielebrug, zie Biekorf 1955, 61.

EEVOORDE. *Eivoorde* is de verkeerde, geleerde schrijfwijze voor Eevoorde, naam van een belangrijke oude watergang tussen Koolkerke, Dudzele en Lissewege in de Watering van Groot-Reigarsvliet. Bij het inpolderen van de Groot-Reigarsvlietpolder werden ter ontwatering vier grote, bijkans rechthoekige waterlopen gegraven, die van Brugge uit waaiervormig naar het Noorden uitstraalden: de Lisseweegse watergang, de Eevoorde, de Rontsaartader en het Oude Zwin. Merkwaardig is het dat de Lisseweegse Watergang de grens vormt met Eiensluis-Watering (voormalige polder) en het Oude Zwin de grens met de Watering van 's Heer-Baselishoek, de Kerkewatering van Oostkerke en de Watering van Romboutswerve.

Wat betekent Eevoorde? Een voorde is een waadbare plaats. Maar een 'waadbare plaats' door een diepe gegraven vaart, dienend voor afwatering en scheepvaart, heeft geen zin. Het woord 'voorde' moet hier kortweg 'vaart' betekenen. Merkwaardig is het dat de oudste grafieën op **Eenvoorde* wijzen: Envoorde (1290). Heenvoerde (einde 14^e E) e.a. (zie Deflou III 931). Daarmee valt het woord buiten de serie van Eienbroeke, Eienbrugge e.a. Wellicht hoort het element *een-* bij de gemeentenaam *Eine* (Oudenaarde)?

Laten wij hierbij nog opmerken dat ook het Oude Zwin een gegraven en niet een natuurlijke waterloop was. Wanneer wij zijn loop en ligging zien in verband met de andere grote watergangen van de streek, kunnen wij daar geen ogenblik aan twijfelen.

JOZEF DE LANGHE

De opsporing van vermisten uit Napoleon's leger

Na de veldtochten van Napoleon bleven er veel militairen op slagvelden of in kampen achter; de familie was in de meeste gevallen geheel onwetend over het lot van hun zoon, broer of vader, die ze jaren her had zien vertrekken. Private opsporingsbureau's traden in werking en trachten tegen betaling de overlijdensplaats en -datum terug te vinden, zodat men zekerheid had en de opengevallen erfenis aan de rechtmatige erfgenamen kon toewijzen.